Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry **www.sakl.fi**
Finlands Yrkesfiskarförbund FYFF rf **sakl@sakl.fi**

Lapinjärvi 23.9.2022

Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Viite HE 154/2022 vp.

Valtion talousarvio vuodelle 2023 – luonnonvaratalous/kalatalous

Suomen Ammattikalastajaliitto (SAKL) antaa seuraavan lausunnon otsikkoasiasta.

1. Yleistä

Kotimaisen kaupallisesti pyydetyn kalan osuus kokonaiskulutuksesta on noin 8 %, ja vähittäiskaupassa oleva kala on pääosin tuotua. Tällä hetkellä rekisteröityjä I luokan kaupallisia kalastajia merialueella on 420 ja sisävesillä 318 (tilanne 12/2021). Todellisuudessa kaupallista kalastusta pääelinkeinoa harjoittavien määrä on pienempi. Merialueella alle 200 yksikköä vastaa pääosasta saaliista. Rannikko- ja avomerikalastuksen tilanne on vaikea, kun taas sisävesikalastuksen tilanne on jonkun verran parempi (liitteessä kehitystä kuvaavia dioja).

Ukrainan kriisin vaikutukset suomalaiseen kalatalouteen ja kalastuselinkeinoon ovat vakavat. Voimakkaasti kohonneet kustannukset, erityisesti polttoaineiden osalta, vaikuttavat suoraan kalastusyritysten toimintaan ja etenkin avomerikalastukseen ja sisävesien troolikalastukseen. Sekä kalan maailmanmarkkinoilla että kotimaan markkinoilla on tapahtunut suuria muutoksia, ja tilanne tullee olemaan epävakaa pitkän aikaa. Kalan kulutus kotimarkkinoilla tulee todennäköisesti vähentymään taloudellisen tilanteen kiristyessä. Kyse ei ole hetkellisestä kriisistä, vaan tilanne tulee olemaan vaikea kalastusyritysten kannalta pitkään.

Vuonna 2022 valmisteltu kriisitukijärjestelmä (Valtioneuvoston asetus kalastus- ja vesiviljelyalan yrityksille Ukrainaan kohdistuneesta Venäjän hyökkäyksestä johtuvan taloudellisen tilanteen heikentymisen perusteella myönnettävästä avustuksesta) saataneen käyttöön syksyn aikana. SAKL painottaa, että tuen tuoma apu on vain väliaikainen ja tilanne tulee olemaan vaikea myös jatkossa. Tämän takia ammattikalastuksen tilannetta ja kalastusyritysten toimintamahdollisuuksia tulisi katsoa huomattavasti laajemmin.

Energiakustannukset ovat merkittävä osa kalastusyritysten kustannusrakennetta ja siksi alusten ja veneitten energiatalouteen olisi kiinnitettävä erityistä huomiota. Polttoaineita koskevilla uusilla veroratkaisuilla (EU-säädöksillä tai kansallisesti) ei tule lisätä kalastusyritysten kustannuksia.

Ammattikalastuksen toimintamahdollisuuksia, **myös osana kotimaista huoltovarmuutta**, tulisi erityisesti tässä tilanteessa parantaa. Valitettavasti tilanne on pidemmän aikaa ollut päinvastainen, kaupallisen kalastuksen toimintakenttää on jatkuvasti kavennettu ja myös byrokratiaa lisätty. Tiedossa on, että hallinnossa ja yhteiskunnassa on tällä hetkellä monia uusia hankkeita, jotka

ennestään vaikeuttavat ammattikalastuksen tilannetta. Nyt viimeistään olisi hallinnon herättävä tilanteeseen, mikäli kotimaista kalan tuotantoa halutaan ylläpitää myös jatkossa.

2. Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelma

Valtioneuvosto on kesällä 2021 hallitusohjelman mukaisesti hyväksynyt **Kotimaisen kalan edistämisohjelman**. Ohjelma on hyvin kunnianhimoinen ja tavoitteena on kotimaisen kalan kulutuksen tuplaaminen vuoteen 2035 mennessä. Vaikka tavoite sellaisenaan on epärealistinen, on suunta (= lisääminen) kannatettava. **Tavoitteen osittainenkin saavuttaminen vaatii suuria muutoksia 2010-luvulla harjoitettuun kalastus- ja ympäristöpolitiikkaan**. Valitettavasti ei ole vielä merkkejä siitä, että edistämisohjelma olisi tuottanut tai olisi tuottamassa varsinaisia tuloksia.

Ohjelman heikkoutena on, että se paneutuu pääosin kalan kulutuksen lisäämiseen, ja kalaraaka-aineen tuotannon turvaaminen on jäänyt taka-alalle. Eli mistä saadaan kotimaista kalaa kulutuksen tyydyttämiseksi? **On huolehdittava siitä, että kalastuksen perusedellytykset ovat kunnossa ja että meillä Suomessa on kalastusyrittäjiä myös jatkossa**. Kalanjalostuksella on pääsääntöisesti puute kotimaisesta luonnonkalasta. Tilanne on merkillinen ja kansantalouden kannalta valitettava: kotimaisen pyydetyn kalan kysyntä lisääntyy, mutta tuotantoedellytyksiä ei ole saatu sellaiseen kuntoon siten, että kysyntään pystyttäisiin vastaamaan.

3. Suomen EMKVR-ohjelma ja byrokratia

EU:n komissio hyväksyi vuosien 2021–2027 **EMKVR:n Suomen ohjelman** elokuussa 2022. Tukimahdollisuudet (mm. investointien osalta) kaupalliselle kalastukselle ovat valitettavasti rajalliset ja esimerkiksi toimet kalastuslaivaston kehittämiseksi ja ajan tasalle saattamiseksi vaatisivat lisätoimia. Näyttää siltä, että EU:n uuden rahastoasetuksen ja Suomen ohjelman soveltaminen alkaa loppusyksystä 2022, mutta täydellä teholla vasta vuoden 2023 aikana. Talousarvioesitykseen on varattu tarkoitukseen määräraha.

Byrokratian vähentäminen ei ole edennyt, päinvastoin. EU:n komission käsittelyssä oleva esitys valvonta-asetuksen muuttamiseksi sisältää uusia valvontatoimia, jotka toteutuessaan lisäävät yrittäjien kustannuksia ja työtaakkaa. Uusi tulossa oleva lisäsääntely kohdistuu erityisesti rannikkokalastukseen.

EMKVR:n ohjelman onnistunut ja tehokas soveltaminen voi parantaa kalastuselinkeinon edellytyksiä. Monet asiat ovat kuitenkin kiinni kansallisesta päätöksenteosta ja kalastuspoliittisista ratkaisuista, kuten 2016 voimaan astuneen kansallisen kalastuslain ja sen perusteella annetun kalastusasetuksen toimeenpanosta sekä muusta kalastuslainsäädännöstä, esimerkiksi kansallisen YKP-lain soveltamisesta ja kulloisestakin lohiasetuksesta. **Kalastuslainsäädännössä ja sen toimeenpanossa on turvattava kaupallisen kalastuksen toimintaedellytykset**.

Uusia kalastuselinkeinoon negatiivisesti vaikuttavia asioita on myös näköpiirissä. EU:n energiadirektiivin uudistaminen johtanee siihen, että kaupallinen kalastus menettää nykyisen polttoaineiden verovapauden ja siten polttoainekustannukset nousevat. Merkittäviä merellisiä tuulivoimapuistoja on myös suunnitteilla suomalaisten kalastajien kalastusalueille ja sen lisäksi suunnitellaan lisää merellisiä suojelualueita (katso liite ja https://sakl.fi/merituulivoima-suomessa/). Kaikki tämä tekee kaupallisen kalastuksen toimintatilan yhä ahtaammaksi. **Missä saa ja voi enää jatkossa kannattavasti kalastaa?** Maa- ja metsätalousministeriö on myös esittämässä toimijakohtaisen kiintiöjärjestelmän osittaista romuttamista ja siian verkkokalastukseen lisää rajoituksia. Nämä toimet aiheuttavat suurta epävarmuutta ja huolta elinkeinon piirissä.

4. Hylje ja merimetso

Harmaahylkeen ja merimetson kasvaneet kannat heikentävät ammattikalastuksen toimintaedellytyksiä ja etenkin hylje on suurin yksittäinen ammattikalastuksen toimintaan rannikolla vaikuttava tekijä. Näiden kysymysten osalta ei valitettavasti ole saatu konkreettista parannusta aikaan viime vuosien aikana. EMKR toimintaohjelmakauden (2014–2020) aikana korvattavaksi tuli ainoastaan hylkeiden ja merimetsojen saalille aiheuttamat vahingot, ja yhä suurempi osa vahingoista jäi yrittäjien vastuulle. Kalastusvakuutusjärjestelmä korvaa ainoastaan osittain hylkeiden pyydyksille aiheuttamat vahingot. Uuden kauden (2021–2027) korvausmenettelystä ei tällä hetkellä ole tarkkaa tietoa. Tämä korostaa entisestään hylkeen ja merimetson kannansäätelyn tärkeyttä. **Hyljekanta on lisännyt kalakantojen niin kutsuttua luonnollista kuolevuutta ja tämä näkyy esimerkiksi siikakantojen kehityksessä** (Luke syyskuu 2021).

Maa- ja metsätalousministeriö on jo vuonna 2018 käynnistänyt **hyljekantojen hoitosuunnitelman päivittämisen**, mutta suunnitelma ei vieläkään ole valmistunut (syyskuu 2022) monista kiirehtimispyynnöistä huolimatta. Päivitetty suunnitelma (luonnos) ehtii jo vanhentua ennen kuin se edes on hyväksytty.

Merimetso-ongelman suhteen ei ole saatu merkittäviä toimia aikaan. Merimetsojen aiheuttamien vahinkojen korvaaminen kalastukselle on vielä ratkaisematta ja asian selvittely on käynnistynyt ja alkaa Luken kenttätöinä vasta vuoden 2023 aikana.

5. Yksityiskohtaiset esitykset

Yksityiskohtien osalta esitämme seuraavaa:

Hylje ja merimetso, saimaan norpan suojelu

- maa- ja metsätalousministeriön hyljekantojen hoitosuunnitelman päivitys on saatava lopulta valmiiksi
- on syytä ryhtyä toimiin metsästyksen ja erityisesti vahinkoeläinten poistamisen tehostamiseksi ja on vältettävä kaikki toimia, jotka estävät metsästyksen harjoittamista, esimerkiksi perustamalla uusia suojelu- ja metsästyskieltoalueita pitkin rannikkoa. Itämeren norpan metsästysmääriä on lisättävä.
- hylkeiden saalille aiheuttamat vahingot korvataan todennäköisesti vain osittain EMKVR:n kautta ja kalastusvakuutusjärjestelmä on riittämätön väline pyydysvahinkojen korvaamisessa. Hylkeiden (ja merimetsojen) aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen olisi varattava erillinen määräraha valtion talousarviossa ja/tai muutettava kalastusvakuutustukea koskevaa lainsäädäntöä.
- saimaannorpan suojelusta aiheutuvien taloudellisten vahinkojen korvaamiseen kaupallisille kalastajille on varattava riittävä määräraha
- merimetsokanta aiheuttaa ongelmia käytännön kalastukselle ja vaikuttaa merkittävästi kaupallisesti tärkeisiin kalakantoihin. Merimetsokannan rajoitustoimiin olisi ryhdyttävä heti.

SAKL:n tiedotus- ja kehittämistoiminta (30.40.51)

- hallitus on esityksessään poistanut vuoden 2022 talousarviossa olevan ja eduskunnan lisäämään 100 000 euron suuruisen määrärahan Suomen Ammattikalastajaliitolle
- kalastuselinkeinon itse harjoittamaan elinkeinokalatalouden edistämistoimintaan tulisi varata määräraha ko. momentilta. Suomen Ammattikalastajaliitto on ainoa

valtakunnallinen ammattikalastajien ja kalastuselinkeinon järjestö maassamme. Määräraha on erityisen tärkeä tilanteessa, missä elinkeinon toimintaan liittyvät paineet ovat suuret.

– esitämme, että eduskunta palauttaa summan ja 100.000 euron määräraha myönnetään myös 2023 talousarviossa.

Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry

Kim Jordas
toimitusjohtaja

Liite. Ammattikalastusta tilannetta kuvaavia dioja. Lähde: Luke.

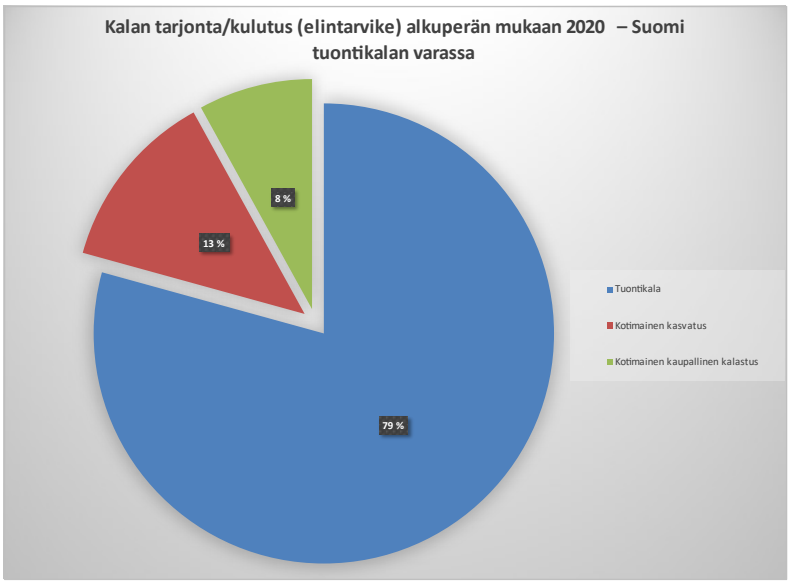

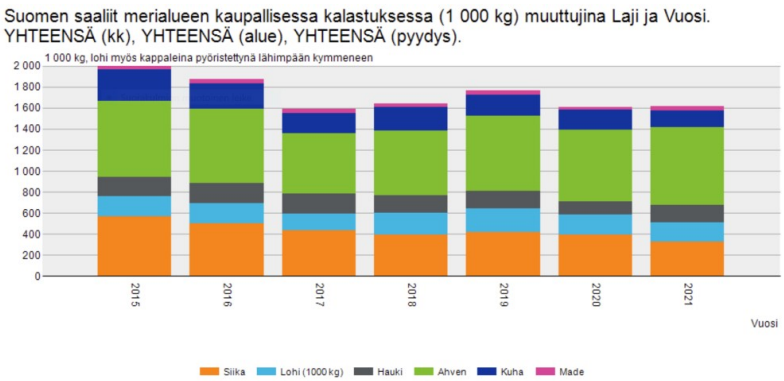

Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry
Finlands Yrkesfiskarförbund FYFF rf

www.sakl.fi
sakl@sakl.fi

Saalismäärät vähentyneet avomerellä

Suomen saaliit merialueen kaupallisessa kalastuksessa (1 000 kg) muuttujina Laji ja Vuosi.
YHTEENSÄ (kk), YHTEENSÄ (alue), YHTEENSÄ (pyydys).

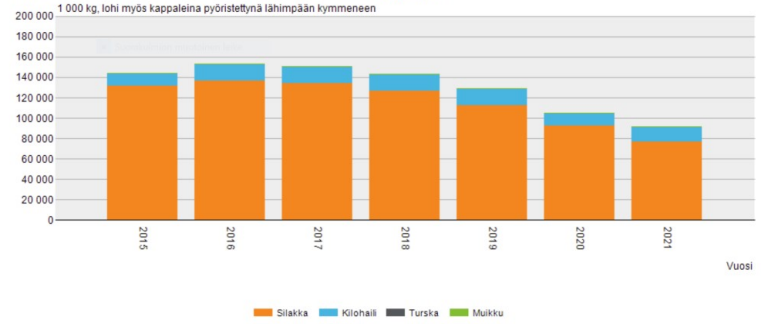

Saalismäärät vakaampia sisävesillä

Kaupallisen kalastuksen saalis sisävesialueella (1000 kg, ravut 1000 kpl) muuttujina Laji ja Vuosi.
YHTEENSÄ (ELY-keskus).

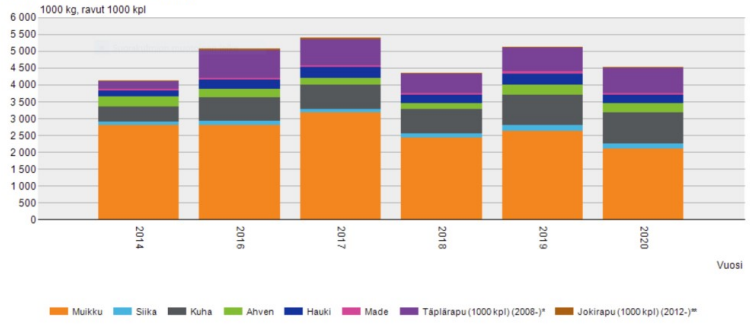

Ammattikalastajien (ryhmä I) määrä vähentynyt voimakkaasti merialueella

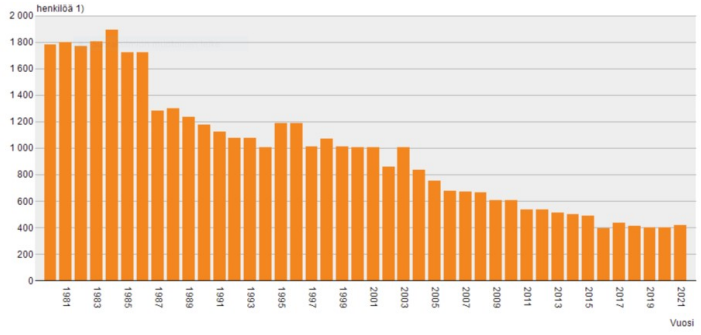

Kotimainen kala tekee hyvää. Ammattikalastaja palvelee kuluttajaa.

Liite. Suunnitteilla olevat merituulivoimapuistot Suomen lähialueilla (Suomi ja Ruotsi), epävirallinen kartta. Katso lisää https://sakl.fi/merituulivoima-suomessa/

